

Józef Niedźwiedź

Gródek, st. 31, gm. Hrubieszów, woj.
zamojskie, AZP 87-94/69

Informator Archeologiczny : badania 31, 110-111

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

przez Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Drugi sezon badań. Przebadano 60 m².

Stanowisko położone na półwyspie przy zachodnim brzegu Jeziora Grodzieńskiego, odkryte przez Z. Bagniewskiego podczas prospekcji powierzchniowej okolic Chełmży w 1977 r., było badane sondażowo przez W. Chudziaka i J. Gackowskiego w 1988 r. W sezonie 1997 prowadzono prace na stoku półwyspu oraz wykonano wstępne penetracje podwodne w strefie jeziora przylegającej do stanowiska od północnego wschodu.

W partiach wierzchnich odsłoniętego obszaru stwierdzono wymieszane chronologicznie nawarstwienia osadnicze z czasów pradziejowych, średniowiecza i późnego średniowiecza. W nawarstwieńniach zdeponowanych niżej ujawniono wyłącznie ślady osiedla obronnego kultury łużyckiej. Relikty urządzeń obronnych to dwufazowe nasypy ziemne z wyraźnymi śladami spalonych konstrukcji palisadowych, ustawionych pierwotnie na kulminacji obwałowań. Odsłonięty fragment czoła nasypów ziemnych był wyłożony kamieniami, zaś u jego podnóża znajdowała się konstrukcja z naprzemianległych drągów, głównie dębowych. Poniżej spągu nasypów ziemnych ujawniono konstrukcję palisadową, tkwiącą w pokładzie torfu. Na dnie tego organicznego pokładu znajdowały się zwarte pokłady belek. Poniżej nich nie stwierdzono już depozytów kulturowych. Na podstawie dotychczasowych badań możemy przypuszczać, iż „łużycki” etap zasiedlenia półwyspu (być może wówczas wyspy) składał się z trzech faz. Pierwszą stanowiła osada otoczona wyłącznie palisadą. Kolejne dwa stadia to osiedla umocnione dookólnymi obwałowaniami ziemnymi, zaopatrzonymi w bliżej obecnie nieznanie zwieńczenia drewniane.

Wśród pozyskanych przedmiotów zabytkowych uwagę zwracają pozostałości warsztatu brązowniczego w postaci ułamków form odlewniczych oraz kamiennego młoteczka (cyzellerskiego?), które odkryto w sąsiedztwie dwóch palenisk. Wydobyto także wyroby kościane (przekłuwacze), krążki kamienne (podkładki), wyroby gliniane (maleńka niecka z uszkami, przęśliki) oraz liczne zwierzęce szczątki kostne o charakterze pokonsumpcyjnym. Pozostałości naczyń (baniastych, garnkowatych, czerpaków i kubków) i innych wyrobów ceramicznych („talerzy” krążkowatych) pod względem stylistyki są wyrobami typowymi dla grupy chełmińskiej kultury łużyckiej z początku epoki żelaza (okres halszacki C).

Równoległe z pracami lądowymi prowadzono wstępne penetracje podwodne, realizowane w strefie Jeziora Grodzieńskiego, przylegającej od północnego wschodu do stanowiska. Przy okazji prowadzonych równoległe penetracji podwodnych w Jeziorze Grodzieńskim, mających na celu rozpoznanie namuliska dennego pod względem zawartości kulturowej oraz ocenienie go pod kątem możliwości przeprowadzenia podwodnych prac wykopaliskowych, wydobyto fragmenty ceramiki średniowiecznej i nowożytnej.

Badania będą kontynuowane.

Grodzisk Mazowiecki, st. 2, gm. loco, woj. warszawskie - patrz: wczesna epoka brązu

Grodzisko Dolne, st. 22, gm. loco, woj. rzeszowskie - patrz: środkowa i późna epoka brązu

GRÓDEK, st. 31, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie, AZP 87-94/69

- cmentarzysko kultury pomorskiej (okres halszacki, ok.550-400 p.n.e.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 3 do 4 kwietnia przez mgr. Józefa Niedźwiedzia (Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie, Muzeum im. Stanisława Staszica w Hrubieszowie). Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 2,5 m².

Na cmentarzysku prowadzono badania już w roku 1993 (W. Panasiewicz), odkryto wówczas 6 pochówków ciałopalnych, popielnicowych. W sezonie 1997 założono wykop o wymiarach 1,85 x 1,4 m, usytuowany dłuższą osią w kierunku wschód-zachód, z niewielkim odchyleniem na południe. Tuż pod warstwą orną odsłonięto uszkodzone duże naczynie (klosz). Grób oznaczono numerem 7. Wewnątrz

klosza zarejestrowano następujący układ: górna część klosza (która zapewne dawno zapadła się) i jego dno, które normalnie uległoby zniszczeniu przez głęboką orkę, spoczywające na przykrywcę popielnicy, obok popielnicy, tuż przy dnie, fragmenty dwu mis, fragment garnka jajowatego oraz niezdobiony, gliniany czerpak. Popielnica, którą było naczynie dwustożkowe z cylindryczną szyjką i wylewem lekko wywiniętym na zewnątrz, barwy czarnej, zawierało średnio przepalone kości ludzkie, ułożone prawdopodobnie w porządku anatomicznym, gdyż u góry znajdowały się fragmenty czaszki, na dnie natomiast resztki kości nóg. Popielnica była przykryta pokrywką. Zarówno formy naczyń (klosz typ. 1A wg S. Czopka, popielnica - typ. 2A wg S. Czopka), jak i rodzaj pochówku (podkloszowy) sugerują wczesną chronologię, czyli zapewne II fazę rozwojową kultury pomorskiej - około 550-400 r. p.n.e. Badania nie będą kontynuowane.

GRUDZIĄDZ-Wielkie Tarpno, st. 3, gm. loco, woj. toruńskie, AZP 30-45/6

- osada wielokulturowa (okres halszacki, okres lateński, młodszy okres przedrzymski, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze)

Ratownicze badania weryfikacyjno-sondażowe, przeprowadzone przez mgr M. Kurzyńską (Muzeum w Grudziądzu). W badaniach uczestniczyli mgr W. Pacuszka (UMK) oraz studenci. Badania finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 41 m².

Głównym celem tegorocznych badań było określenie stanu zachowania nawarstwień osadniczych (warstwy kulturowej, obiektów), uściślenie chronologii i funkcji stanowiska. Sondaże o wymiarach 10 x 1 m (sondaże 1-3) oraz 5 x 1 m (sondaże 4-5) założono w centralnej partii stanowiska.

We wszystkich wykopach zaobserwowano silne zakłócenia stropowych i spągowych partii warstw naturalnych, co uniemożliwiło wyznaczenie ich naturalnych granic. W związku z tym zastosowano metodę eksploracji warstwami mechanicznymi, w zależności od potrzeb od 5 do 10 cm. Zarejestrowano 3 domniemane obiekty.

W trakcie tegorocznych badań (sondaże 1,2,5) pozyskano 355 fragmentów ceramiki. Wydzielono 3 fazy osadnictwa:

1. okres halszacki - okres lateński, reprezentowany przez materiał ceramiczny pozyskany z warstw III i IIIb;
2. młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich, reprezentowany przez materiał zarejestrowany w warstwie II i II b;
3. okres wczesnego średniowiecza, reprezentowany przez znikomy materiał z warstwy I.

Materiał ceramiczny pozyskany z warstw charakteryzował się silnym rozdrobnieniem i zniszczeniem. Nie posiadał wyraźnych cech (ornament, wylewy) pozwalających precyzyjnie określić jego chronologię i przynależność kulturową.

Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że badany obszar wykorzystywany był intensywnie rolniczo (żyźne mady) od momentu pojawienia się pierwszych grup ludzkich w okresie halszackim przez wczesne średniowiecze aż po czasy współczesne. Świadczą o tym silne zakłócenia warstw, brak wyraźnych elementów osadniczych (obiektów), a także niezbyt intensywne wypełnienie warstw materiałem kulturowym (ceramika i inne). Duża ilość materiału ceramicznego wczesnośredniowiecznego i kamieni na powierzchni, a także materiału lateńsko-rzymskiego w I warstwie (ornej) świadczy o tym, że osadnictwo to zostało zniszczone przez intensywne współczesne prace agrarne.

Badania nie będą kontynuowane.

Dokumentacja i materiały przechowywane są w Muzeum w Grudziądzu.

Grudziądz-Wielkie Tarpno, st. 4, gm. loco, woj. toruńskie - patrz: neolit

GRZYBOWO, st. 1, gm. Raciąż, woj. ciechanowskie, AZP 44-59/1

- osada kultury łużyckiej (schyłek epoki brązu/początek wczesnej epoki żelaza)

Ratownicze badania wykopaliskowe, wyprzedzające budowę gazociągu tranzytowego Płw. Ja- mał - Europa Zachodnia, przeprowadzone w czerwcu przez mgr Agatę Byszewską-Levau („Ignis”